

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายละเอียดของแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือในด้าน

1. การบริหารแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ
2. ทรัพยากรสารนิเทศที่แหล่งสารนิเทศได้รวบรวม และจัดเก็บในด้านประเภทและเนื้อหา
3. ระบบการรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ
4. บริหารสารนิเทศ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่แหล่งสารนิเทศจัดขึ้น
5. ความร่วมมือระหว่างแหล่งสารนิเทศ

การวิจัยมีสมมติฐาน คือ แหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือมีหลายประเภท มีการรวบรวม การจัดเก็บทรัพยากร และบริการสารนิเทศต่างกัน

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ แหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ 17 จังหวัด ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน และหน่วยรัฐวิสาหกิจ โดยจำแนกตามหน้าที่และลักษณะการดำเนินงานได้ 6 ประเภท คือ ห้องสมุด/หอสมุด 60 แห่ง ศูนย์วัฒนธรรม 24 แห่ง พิพิธภัณฑ์ 12 แห่ง ศูนย์ข้อมูล 9 แห่ง หอจดหมายเหตุ 2 แห่ง และสถาบันวิจัย 2 แห่ง รวม 109 แห่ง สำหรับผู้ที่ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ผู้บริหาร/หัวหน้า/ผู้รับผิดชอบแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม ครั้งที่ 1 ให้แก่ประชากรในช่วงระหว่างวันที่ 8 ถึง 30 กันยายน พ.ศ.2538 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 67 ชุด ส่งครั้งที่ 2 ในระหว่างวันที่ 17 ตุลาคม ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2538 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้นรวม 81 ชุด คิดเป็นร้อยละ 74.31 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ และการหาค่าคะแนน แล้วนำเสนอเป็นเชิงพรรณนาประกอบตาราง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การบริหารแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ

1.1 ประเภทแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ (ตารางที่ 2) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐ 70 แห่ง รองลงมาคือ หน่วยงานเอกชน 7 แห่ง และรัฐวิสาหกิจ

เมื่อนำมาจำแนกตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ พบว่า

หน่วยงานของรัฐ มีแหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุดมากที่สุด (47 แห่ง) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นห้องสมุดประชาชน และห้องสมุด/หอสมุด ของสถาบันการศึกษา ตามลำดับ รองลงมาคือ ศูนย์วัฒนธรรม (11 แห่ง) ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด (9 แห่ง) สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหอศิลป์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยนเรศวร พิพิธภัณฑ (10 แห่ง) ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (8 แห่ง) พิพิธภัณฑล้านนาไทย และ ศูนย์ศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกนั้นเป็นศูนย์ข้อมูลของสถาบันการศึกษา 2 แห่ง หอจดหมายเหตุแห่งชาติ 1 แห่ง และสถาบันวิจัย 1 แห่ง

หน่วยงานเอกชน มีแหล่งสารนิเทศประเภทศูนย์วัฒนธรรม (2 แห่ง) ได้แก่ สถาบันศิลปและวัฒนธรรมโยนก และหอธรรมนิทัศน์ พิพิธภัณฑ (2 แห่ง) ได้แก่ พิพิธภัณฑ บ้านจำสิบเอกทวี บูรณเขตต์ และศูนย์ศึกษาชาวเขาเชียงราย นอกนั้นเป็นห้องสมุด/หอสมุด ของสถาบันการศึกษา และหอจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัยพายัพ

ส่วนหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1, เขต 2, เขต 3 และ เขต 4

ผลการวิจัยดังกล่าว จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า “แหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์มีหลายประเภท”

1.2 ตำแหน่งผู้บริหาร/หัวหน้า/ผู้รับผิดชอบแหล่งสารนิเทศ (ตารางที่ 3) พบว่า ตำแหน่งที่มีมากที่สุด คือ หัวหน้า (22 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บรรณารักษ์ (20 แห่ง) ผู้อำนวยการ (18 แห่ง) เจ้าหน้าที่ (10 แห่ง) ประธานศูนย์ (9 แห่ง) และผู้รับผิดชอบมีน้อยที่สุด (2 แห่ง)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตำแหน่งของผู้บริหาร/หัวหน้า/ผู้รับผิดชอบ แหล่งสารนิเทศกับประเภทของแหล่งสารนิเทศ พบว่า

ตำแหน่งหัวหน้า เป็นผู้บริหารของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมากที่สุด รองลงมาคือ ห้องสมุด/หอสมุด โดยเฉพาะของสถาบันการศึกษา หอสมุดแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ตามลำดับ

ตำแหน่งบรรณารักษ์ เป็นผู้บริหารของห้องสมุด/หอสมุดมากที่สุด โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน รองลงมา คือ ห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา ศูนย์ข้อมูลของสถาบันการศึกษา และห้องสมุดสถาบันวิจัยชาวเขา ตามลำดับ

ตำแหน่งผู้อำนวยการ เป็นผู้บริหารของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ มากที่สุด นอกนั้นคือ สถาบันวิจัย

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ เป็นผู้บริหารเฉพาะที่ห้องสมุดประชาชน (10 แห่ง) เช่นเดียวกับ

ตำแหน่งประธานศูนย์ เป็นผู้บริหารเฉพาะที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด (9 แห่ง) ส่วนตำแหน่งผู้รับผิดชอบ เป็นผู้บริหารของศูนย์วัฒนธรรม คือ หอศิลป์และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยนเรศวร และพิพิธภัณฑสถานนาไทย

1.3 ปีที่แหล่งสารนิเทศเริ่มดำเนินงาน (ตารางที่ 4) พบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่เริ่มดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2531-2540 (31 แห่ง) รองลงมาคือ พ.ศ. 2521-2530 (14 แห่ง) เท่ากับ พ.ศ. 2511-2520 ในขณะที่ก่อนปี พ.ศ. 2500 (มี 8 แห่ง) และ พ.ศ. 2501-2510 (7 แห่ง) ตามลำดับ

เมื่อนำมาเปรียบเทียบตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ พบว่า

พ.ศ. 2531-2540 มีแหล่งสารนิเทศเริ่มดำเนินงานตามลำดับ คือ ห้องสมุด/หอสมุดมากที่สุด โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งศูนย์ข้อมูลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ และศูนย์ข้อมูลของสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ยังมีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เชียงใหม่ และสถาบันวิจัย

พ.ศ. 2521-2530 มีแหล่งสารนิเทศเริ่มดำเนินงานตามลำดับ คือศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดมากที่สุด รองลงมาคือ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ

พ.ศ. 2511-2520 มีแหล่งสารนิเทศเริ่มดำเนินงานตามลำดับ คือ ห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา และห้องสมุดประชาชน และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ก่อนปี พ.ศ. 2500 มีแหล่งสารนิเทศเริ่มดำเนินงานเฉพาะ ห้องสมุด/หอสมุด

พ.ศ. 2501-2510 มีแหล่งสารนิเทศเริ่มดำเนินงานตามลำดับ คือ ห้องสมุด/หอสมุด และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ทั้งนี้มีแหล่งสารนิเทศ 7 แห่ง ไม่ระบุปีที่เริ่มดำเนินงาน ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ

จากการที่พบว่าแหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชน ได้เริ่มดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2540 มากที่สุดนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความตื่นตัวของข้อมูลข่าวสาร จึงมีการจัดตั้งแหล่งสารนิเทศขึ้น เพื่อสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า รวมทั้งให้การอนุรักษ์ ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมควบคู่กันไป ดังระบุในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 วันเวลาทำการของแหล่งสารนิเทศ (ตารางที่ 5) ผลของการวิจัย พบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (34 แห่ง) เปิดทำการทุกวัน ในช่วงเวลา 07.30-21.00 น. โดยเป็นห้องสมุดประชาชน และห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 07.00-19.00 น. (27 แห่ง) เป็นศูนย์วัฒนธรรมมากที่สุด นอกนั้นคือ ห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา และศูนย์ข้อมูลของสถาบันการศึกษา หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ และสถาบันวิจัย วันจันทร์-เสาร์ เวลา 08.00-20.00 น. เป็นห้องสมุด/หอสมุด วันพุธ-อาทิตย์ เวลา 08.00-16.30 น. เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติทั้งหมด สำหรับวันอังคาร-เสาร์ เวลา 08.30-17.00 น. มีห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารีอำเภอทับคล้อ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เชียงใหม่ ส่วนวันอังคาร-อาทิตย์ เวลา 08.30-17.00 น. มีเพียงพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจำสืบเอกทวี บูรณเขตต์ เปิดทำการ

จะเห็นได้ว่าแหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ ได้เปิดบริการทุกวัน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภา บุญญวงษ์ (2538) ที่กล่าวว่า นักวิจัยต้องการให้เปิดบริการเพิ่มระหว่างวันเสาร์-อาทิตย์ และช่วงเวลาราชการ ทั้งนี้แหล่งสารนิเทศที่เปิดทำการในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 07.00-19.00 น. เป็นลำดับรองลงมาเนื่องด้วยแหล่งสารนิเทศเหล่านี้เป็นหน่วยงานราชการ และอยู่ในสถาบันการศึกษา จึงได้เปิดทำการในวันดังกล่าว

1.5 ลักษณะอาคารของแหล่งสารนิเทศ (ตารางที่ 6) พบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (51 แห่ง) มีอาคารเป็นเอกเทศ นอกนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร เมื่อนำมาเปรียบเทียบตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ ปรากฏว่า

ห้องสมุด/หอสมุด และพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่มีอาคารเป็นเอกเทศ ซึ่งห้องสมุด/หอสมุด ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนทั้งหมด สำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัย หอสมุดแห่งชาติ และ

ห้องสมุดของสถาบันวิจัยชาวเขา ส่วนห้องสมุด/หอสมุดที่ส่วนหนึ่งของอาคารส่วนใหญ่เป็นห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัย ห้องสมุดคณะของมหาวิทยาลัย และหอสมุดของสถาบันราชภัฏ สำหรับศูนย์วัฒนธรรม โดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์ข้อมูลสถาบันวิจัย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของอาคาร ในขณะที่หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ มีอาคารเป็นเอกเทศ

จากผลการวิจัย จะเห็นว่า นอกจากแหล่งสารนิเทศที่สังกัดสถาบันการศึกษา ทั้งห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย แล้ว ยังมีศูนย์วัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร จึงสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2533) ที่ประสบปัญหาด้านอาคารที่ไม่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน

1.6-1.10 การใช้คอมพิวเตอร์ของแหล่งสารนิเทศ (ตารางที่ 7-10) พบว่า แหล่งสารนิเทศ 32 แห่ง ใช้คอมพิวเตอร์ รองลงมามีโครงการที่จะใช้ (27 แห่ง) นอกนั้นไม่ใช้ (22 แห่ง) เมื่อนำมาเปรียบเทียบตามแหล่งสารนิเทศ ปรากฏว่า

แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด หอจดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย ใช้คอมพิวเตอร์มากที่สุด โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา และหอสมุดแห่งชาติ ในขณะที่ห้องสมุดประชาชนทั้ง 17 แห่ง และห้องสมุดสถาบันวิจัยชาวเขาไม่ใช้ สำหรับศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ และศูนย์ข้อมูล มีใช้ไม่มาก

ในด้านจำนวนคอมพิวเตอร์และการทำงานนั้น (ตารางที่ 8) พบว่า แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด มีคอมพิวเตอร์มากที่สุด โดยเฉพาะสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มี 142 เครื่อง ซึ่งมีทั้งมินิคอมพิวเตอร์ และไมโครคอมพิวเตอร์ ส่วนแหล่งสารนิเทศประเภทอื่น ๆ มีจำนวนรองลงมา ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ (9 เครื่อง) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (4 เครื่อง) หอจดหมายเหตุ (4 เครื่อง) ศูนย์วัฒนธรรม (4 เครื่อง) ศูนย์ข้อมูล (3 เครื่อง) และสถาบันวิจัย (1 เครื่อง)

แหล่งสารนิเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์นี้ ทุกแห่งใช้เฉพาะงาน นอกจากนี้มีสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ คือ ร่วมกับห้องสมุดคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

ในด้านวิธีการที่ได้คอมพิวเตอร์มาใช้ (ตารางที่ 9) ปรากฏว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ได้มาโดยการจัดซื้อ (29 แห่ง) นอกนั้นได้รับบริจาค (3 แห่ง) ได้แก่ หอสมุดมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ หอธรรมนิทัศน์ และสถาบันวิจัย

สำหรับงานที่ใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมที่ใช้นั้น (ตารางที่ 10) พบว่า แหล่งสารสนเทศทุกแห่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนใหญ่ได้แก่ CDS/ISIS และ Cu Writer นอกจากนี้ยังมีสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้โปรแกรมที่เขียนขึ้นมาเอง โดยใช้กับงานบริหารและการจัดการ งานธุรการ การเงิน และบัญชี เมื่อนำมาจำแนกเปรียบเทียบตามประเภทของแหล่งสารสนเทศ พบว่า

ห้องสมุด/หอสมุด ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์กับงานบริการสืบค้นข้อมูล (14 แห่ง) ทั้งหมดใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ มีเพียง 1 แห่ง คือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้มินิคอมพิวเตอร์ งานที่รองลงมาคือ งานจัดหมู่และทำรายการ (รวมถึงการจัดทำทะเบียนวัตถุในพิพิธภัณฑ์, การจัดเรียงเอกสารจดหมายเหตุ มี 13 แห่ง) งานธุรการ การเงินและบัญชี (มี 13 แห่ง) ทั้งหมดใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ สำหรับโปรแกรมที่ใช้ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในขณะที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้โปรแกรมที่เขียนเอง ส่วนงานที่ดำเนินการน้อยที่สุด คือ บริการยืมคืน (3 แห่ง) ได้แก่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักวิทยบริการสถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ และหอสมุดสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ทั้ง 3 แห่ง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทั้งนี้มีสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์

สำหรับศูนย์วัฒนธรรม (4 แห่ง) พิพิธภัณฑ์ (3 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (3 แห่ง) หอจดหมายเหตุ (2 แห่ง) ใช้คอมพิวเตอร์กับงานธุรการ การเงิน และบัญชีมากที่สุด ทุกแห่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้พิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 แห่ง ยังใช้กับงานจัดหมู่และทำรายการ รองลงมาของศูนย์วัฒนธรรม คือ งานรวบรวม (จัดหา) และจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ งานจัดหมู่และทำรายการ ส่วนรองลงมาของศูนย์ข้อมูล คือ งานจัดหมู่และทำรายการ และบริการยืมคืน ได้แก่ งานข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ส่วนรองลงมาของหอจดหมายเหตุ คือ บริการสืบค้นข้อมูล ได้แก่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่

ส่วนสถาบันวิจัย มีการใช้คอมพิวเตอร์เฉพาะงานบริการสืบค้นข้อมูล

ผลของการวิจัย พบว่า การที่แหล่งสารสนเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด มีการดำเนินงานด้วยคอมพิวเตอร์มากกว่าแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากแหล่งสารสนเทศดังกล่าว มีความพร้อมทางด้านบุคลากร และงบประมาณ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหอสมุดแห่งชาติ (ธารา กนกมณี, ผาสุข วิชัยกุล และ ญานี คุหะรัตน์, 2534) ที่พบว่าแหล่งสารสนเทศที่เป็นหน่วยงานระดับชาติ ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และแหล่งสารสนเทศที่เป็นหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย มีความพร้อมในการดำเนินงานมากกว่า ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ จำนวนทรัพยากรสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

1.11-1.13 บุคลากรของแหล่งสารสนเทศ (ตารางที่ 11-13) ผลการวิจัยพบว่า ในด้านจำนวนบุคลากรของแหล่งสารสนเทศ (ตารางที่ 11) ปรากฏว่าแหล่งสารสนเทศทุกประเภท จำนวน 47 แห่ง มีบุคลากรในระหว่าง 1-5 คน มากที่สุด รองลงมาคือ 11-15 คน (13 แห่ง) 6-10 คน (18 แห่ง) 21-25 คน (3 แห่ง) 26-30 คน (3 แห่ง) 16-20 คน, 31-35 คน (21 แห่ง) เท่ากัน ทั้งนี้จำนวน 100 คนขึ้นไปมี 1 แห่ง

จะเห็นได้ว่า แหล่งสารสนเทศส่วนใหญ่ มีบุคลากรจำนวนน้อย คือ 1-5 คน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี สิงห์ศิลป์ (2533) ปราณี วงศ์จรัส (2535) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2533) และกัญญา อ้อประเสริฐ (2530) ที่พบว่าแหล่งสารสนเทศประสบปัญหาในการดำเนินงานเนื่องจากขาดบุคลากร

ในด้านประเภทของบุคลากร (ตารางที่ 12) พบว่า แหล่งสารสนเทศมีบุคลากรแตกต่างกันไปตามประเภทของแหล่งสารสนเทศ และหน่วยงานที่สังกัด ดังจะเห็นได้ว่าแหล่งสารสนเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด พิพิธภัณฑสถาน และหอจดหมายเหตุ นอกจากจะมีบุคลากรประเภทลูกจ้างประจำมากที่สุดแล้ว บุคลากรรองลงมาส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการพลเรือน และลำดับต่อมาของห้องสมุด/หอสมุด คือ ข้าราชการครู และข้าราชการมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นห้องสมุด/หอสมุดในสังกัดสถาบันการศึกษาของวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีบุคลากรประเภทพนักงาน/เจ้าหน้าที่ สำหรับห้องสมุด/หอสมุดที่สังกัดหน่วยงานภาคเอกชนรวมทั้งหอจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัยพายัพ

ส่วนศูนย์วัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีบุคลากรประเภทข้าราชการครู และข้าราชการมหาวิทยาลัย เนื่องจากใช้สถานบันการศึกษาเป็นสถานที่ดำเนินการ ในทำนองเดียวกันกับ บุคลากรของสถาบันวิจัยที่มีเฉพาะข้าราชการมหาวิทยาลัย

สำหรับศูนย์ข้อมูล มีบุคลากรประเภทพนักงาน/เจ้าหน้าที่มากที่สุด เนื่องจากมีแหล่งสารสนเทศ สังกัดหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ ทั้ง 4 เขต รองลงมาคือ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และข้าราชการมหาวิทยาลัย

ในด้านวุฒิการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งของบุคลากร (ตารางที่ 14) ผลของการวิจัยพบว่า บุคลากรของแหล่งสารสนเทศทุกประเภทมีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามประเภทของแหล่งสารสนเทศ พบว่า

ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย มีบุคลากรตำแหน่งบรรณารักษ์ที่มีวุฒិการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาของห้องสมุด/หอสมุดคือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ศูนย์วัฒนธรรม คือ เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ ศูนย์ข้อมูล คือ

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด สำหรับพิพิธภัณฑสถาน มีตำแหน่งภัณฑารักษ์มากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน ในขณะที่หอจดหมายเหตุ มีตำแหน่งนักจดหมายเหตุที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด

ผลของการวิจัยเห็นได้ว่า แหล่งสารนิเทศทุกประเภทมีบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาในระดับสูง คือ ระดับปริญญาตรี มากที่สุด

1.14 งบประมาณในการดำเนินงาน (ตารางที่ 15) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศทุกประเภทได้รับงบประมาณแผ่นดินเป็นลำดับ 1 เนื่องจากเป็นหน่วยงานของราชการ รองลงมาลำดับ 2 คือ ขอรับบริจาค และลำดับ 3 คือ ค่าสมาชิก ในขณะที่พบว่า แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด และหอจดหมายเหตุที่เป็นหน่วยงานเอกชน ได้รับงบประมาณจากเงินรายได้ของสถาบันเป็นลำดับ 1 นอกจากนี้พิพิธภัณฑสถานบ้านจำสับเอกทวี บุรณเขตต์ ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑสถานเอกชน ใช้งบประมาณส่วนตัวในการดำเนินงาน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนน ลำดับ 1 กับลำดับที่ 2 และ 3 พบว่า ความห่างของคะแนนมีมาก จึงสันนิษฐานได้ว่าแหล่งสารนิเทศอาจได้รับงบประมาณจากการรับบริจาค และค่าสมาชิก ในจำนวนน้อย และอาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ดังงานวิจัยของ ปราณี สิงห์ศิลา (2533) ปราณี วงศ์จรัส (2535) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) กัญญา อื้อประเสริฐ (2530) วัลลภา ปัญญาวงศ์ (2538) และ ทศนีย์ ไทมเทศ (2532) ที่พบว่าแหล่งสารนิเทศมีปัจจัยหนึ่งที่มีผลในการดำเนินงาน คือ งบประมาณ

2. ทรัพยากรสารนิเทศที่แหล่งสารนิเทศได้รวบรวม และจัดเก็บในด้านประเภทและเนื้อหา

2.1 ประเภทของทรัพยากรสารนิเทศ จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ วัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และวัสดุฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้ (ตารางที่ 16-18)

2.1.1 วัสดุตีพิมพ์ พบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (73 แห่ง) ได้รวบรวมและจัดเก็บหนังสือ (ตำราวิชาการ หนังสืออ่านประกอบความรู้ทั่วไป) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หนังสืออ้างอิง วารสาร/นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือบันเทิงคดี รายงานการวิจัย จุลสาร รายงานการประชุม/สัมมนา และกฤตภาค ส่วนทรัพยากรสารนิเทศที่รวบรวมและจัดเก็บในระดับน้อย ได้แก่ วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ เอกสารโบราณ โดยเรียงตามลำดับจากคัมภีร์ไบเบิล สมุดไทย และจารึก นอกนั้นเป็นเอกสารจดหมายเหตุ และต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ มีน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ พบว่า

แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย มีหนังสือ (ตำราวิชาการ หนังสืออ่านประกอบความรู้ทั่วไป) มากที่สุด ทั้งนี้ ห้องสมุด/หอสมุดทุกแห่ง ยังมีหนังสืออ้างอิง หนังสือบันเทิงคดี และหนังสือพิมพ์ รองลงมาได้แก่ วารสาร/นิตยสาร ส่วนรองลงมาของศูนย์วัฒนธรรม คือ รายงานการประชุม/สัมมนา และเอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ใบลาน สำหรับศูนย์ข้อมูลทุกแห่งยังมีรายงานการประชุม/สัมมนา และรองลงมาคือ รายงานการวิจัย ในขณะที่สถาบันวิจัยยังมี หนังสืออ้างอิง หนังสือบันเทิงคดี รายงานการวิจัย รายงานการประชุม/สัมมนา วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ วารสาร/นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร และกฤตภาค

สำหรับพิพิธภัณฑ์ มีเอกสารโบราณประเภทจารึกมากที่สุด รองลงมาคือ เอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ใบลาน และหนังสือ (ตำราวิชาการ หนังสืออ่านประกอบความรู้ทั่วไป)

ในขณะที่หอจดหมายเหตุ มีหนังสืออ้างอิง รายงานการวิจัย รายงานการประชุม/สัมมนา หนังสือพิมพ์ และเอกสารจดหมายเหตุ

2.1.2 วัสดุไม่ตีพิมพ์ (ตารางที่ 17) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่จำนวน 52 แห่ง มีเทปบันทึกเสียง รองลงมาคือ แถบวีดิทัศน์ (Video Tape) ภาพนิ่ง (สไลด์) และแผนที่ นอกนั้นจำนวนน้อย เรียงตามลำดับ คือ ศิลปวัตถุ ภาพถ่าย รูปภาพ (ภาพวาด ภาพเขียน ภาพพิมพ์) ตัวอย่าง หุ่นจำลอง ลูกโลก โบราณวัตถุ แผนภูมิ ภาพโฆษณา แผ่นดิสก์ แผ่นเสียง ภาพเลื่อน (ฟิล์มสตริป) ไมโครฟิล์ม ภาพยนตร์ ไมโครฟิช แผ่นวีดิทัศน์ (Video Disc) และไมโครคาร์ด

เมื่อพิจารณาตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ พบว่า แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด และศูนย์ข้อมูล มีเทปบันทึกเสียงมากที่สุด รองลงมาคือ แถบวีดิทัศน์ (Video Tape) เช่นเดียวกัน

ส่วนศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ มีศิลปวัตถุ มากที่สุด รองลงมาของศูนย์วัฒนธรรม คือ เทปบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ และภาพนิ่ง ในขณะที่รองลงมาของพิพิธภัณฑ์ คือ โบราณวัตถุ

สำหรับหอจดหมายเหตุมีแถบวีดิทัศน์ ภาพโฆษณา ภาพนิ่ง (สไลด์) แผนที่ และไมโครฟิล์ม มากที่สุด

ทั้งนี้สถาบันวิจัยไม่มีการรวบรวมและจัดเก็บวัสดุไม่ตีพิมพ์ทุกชนิด ผลการวิจัยทั้ง 2 ตาราง จะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า “แหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ มีการรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากร

สารนิเทศต่างกัน” เนื่องจาก พบว่า การรวบรวมและจัดเก็บวัสดุตีพิมพ์ และวัสดุไม่ตีพิมพ์ ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ มีวัสดุตีพิมพ์ประเภทหนังสือมากที่สุดเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา อ้อประเสริฐ (2530) ที่พบว่า แหล่งสารนิเทศที่ทำการศึกษารวบรวมและจัดเก็บ ตลอดทั้งให้บริการหนังสือมากที่สุด ในขณะที่พิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ ที่มีเอกสารโบราณ และเอกสารจดหมายเหตุมากที่สุดตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ของแหล่งสารนิเทศดังกล่าว ในทำนองเดียวกันกับการจัดเก็บวัสดุไม่ตีพิมพ์ ที่พบว่า หอสมุด/หอสมุด และศูนย์ข้อมูล มีเทปบันทึกเสียง และแถบวีดิทัศน์ ส่วนศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ มีศิลปวัตถุมากที่สุด ในขณะที่รองลงมาของศูนย์วัฒนธรรมมี เทปบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ และภาพนิ่ง (สไลด์) ส่วนพิพิธภัณฑ์ มีโบราณวัตถุ

2.1.3 วัสดุฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (ตารางที่ 18) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 32 แห่ง นั้น ทุกแห่งมีงานแม่เหล็ก รองลงมาคือ งานบันทึกอัดแน่น/ซีดีรอม (10 แห่ง) ได้แก่ หอสมุด/หอสมุด 8 แห่ง คือ หอสมุดวิทยาลัยโยนก หอสมุดคณะศึกษาศาสตร์ หอสมุดคณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักวิทยบริการสถาบันราชภัฏกำแพงเพชร และสถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ ศูนย์วัฒนธรรม 1 แห่ง คือ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ข้อมูล 1 แห่ง คือ งานข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้มีเทปแม่เหล็ก 1 แห่ง คือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในขณะที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร มีงานแสง

จะเห็นได้ว่า แหล่งสารนิเทศประเภทหอสมุด/หอสมุด มีคอมพิวเตอร์ใช้มากกว่าแหล่งสารนิเทศประเภทอื่น ๆ ซึ่งนอกจากมีวัสดุประเภทงานแม่เหล็กแล้ว ยังมีงานบันทึกอัดแน่น/ซีดีรอม งานแสง และเทปแม่เหล็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มีความพร้อมด้านงบประมาณในการจัดหามากกว่า

2.2 ขอบเขตเนื้อหาของสารนิเทศที่แหล่งสารนิเทศได้รวบรวม และจัดเก็บ แบ่งออกเป็น 2 สาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ดังนี้

2.2.1 เนื้อหาสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์ (ตารางที่ 19) ได้จำแนกออกเป็น 11 วิชาใหญ่ ๆ ทั้งนี้ในวิชาศิลปวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนาฏศิลป์ ด้านทัศนศิลป์และด้านนาฏศิลป์ จึงรวมเป็น 13 วิชา ผลจากการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศ ส่วนใหญ่ (79 แห่ง) มีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ (70 แห่ง) ศาสนา (64 แห่ง) ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว (62 แห่ง) วรรณคดี (56 แห่ง) ศิลปวัฒนธรรมด้านทัศนศิลป์ (55 แห่ง) ภาษา (53 แห่ง) โบราณคดี (49 แห่ง) ดนตรี (47 แห่ง)

การศึกษา (45 แห่ง) ปรัชญา (40 แห่ง) บรรณารักษศาสตร์ (35 แห่ง) และศิลปวัฒนธรรมค่านานาภูมิศิลป์มีน้อยที่สุด (23 แห่ง)

เมื่อนำมาจำแนกตามประเภทแหล่งสารนิเทศ พบว่า

แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ คือ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย มีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์มากที่สุด นอกจากนี้ห้องสมุด/หอสมุดทุกแห่งยังมีเนื้อหาด้านศาสนา รองลงมาคือ วรรณคดี ส่วนศูนย์วัฒนธรรมทุกแห่งมีศิลปวัฒนธรรมค่านานาภูมิศิลป์ รองลงมาคือ ศิลปวัฒนธรรมทัศนศิลป์ รองลงมาของพิพิธภัณฑ์คือ โบราณคดี ทั้งนี้หอจดหมายเหตุทุกแห่งยังมีวรรณคดี ศาสนา และภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว สำหรับสถาบันวิจัยยังมีเนื้อหาด้านภาษา วรรณคดี และศิลปวัฒนธรรมค่านานาภูมิศิลป์

ในขณะที่ศูนย์ข้อมูลทุกแห่งมีสารนิเทศต่างจากแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ คือ มีเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือ ศิลปวัฒนธรรมค่านานาภูมิศิลป์ และประวัติศาสตร์ ตามลำดับ

2.2.2 เนื้อหาสารนิเทศสาขาอื่น ๆ (ตารางที่ 20) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 สาขา ได้แก่ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และแพทยศาสตร์ ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศทุกประเภทมีเนื้อหาสารนิเทศสาขาสังคมศาสตร์มากที่สุด (50 แห่ง) รองลงมาคือ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และแพทยศาสตร์

ผลของการวิจัยจากทั้ง 2 ตาราง ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า “แหล่งสารนิเทศมีการรวบรวมสารนิเทศต่างกัน” ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าแหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่มีการรวบรวมสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์ ที่มีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์มากที่สุด ในทำนองเดียวกันกับการรวบรวมสารนิเทศสาขาอื่น ๆ ที่พบว่าแหล่งสารนิเทศทุกแห่งมีสารนิเทศสาขาสังคมศาสตร์เหมือนกัน ทั้งนี้มีความแตกต่างกันบ้างในแหล่งสารนิเทศประเภทพิพิธภัณฑ์ และศูนย์ข้อมูล ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาด้านโบราณคดี และภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว ตามลำดับ

3. ระบบการรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ

3.1 การรวบรวม (จัดหา) จำแนกเป็น

3.1.1 วิธีการรวบรวม (จัดหา) ทรัพยากรสารนิเทศโดยเรียงตามลำดับความสำคัญที่ได้รับ (ตารางที่ 21) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูลและสถาบันวิจัย ใช้วิธีจัดซื้อเป็นลำดับ 1 ในขณะที่ศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ใช้วิธีขอ

รับบริจาคเป็นลำดับ 1 ส่วนหอจดหมายเหตุได้รับตามพระราชบัญญัติ สำหรับลำดับ 2 ส่วนใหญ่ได้จากอภินันทนาการ ส่วนลำดับ 3 คือ ขอรับบริจาค

จะเห็นว่า แหล่งสารนิเทศมีวิธีการรวบรวม (จัดหา) ทรัพยากรสารนิเทศต่างกัน สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีหน้าที่และประเภทของทรัพยากรสารนิเทศแตกต่างกัน (ตารางที่ 23) คือ กลุ่มของห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย กลุ่มของศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ซึ่งนอกจากจะเน้นการรวบรวมหนังสือแล้วยังเน้นศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ ที่มีการจำหน่ายเป็นส่วนน้อย และมักอยู่ในความครอบครองของบุคคลหรือสถาบันต่าง ๆ และอีกกลุ่มคือ หอจดหมายเหตุ ที่ให้ความสำคัญกับเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งมีระเบียบเรื่องการจัดเก็บระบุไว้อย่างเด่นชัด ดังนั้นวิธีการรวบรวม (จัดหา) จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ “มีการรวบรวมทรัพยากรสารนิเทศต่างกัน”

3.1.2 แหล่งที่ให้บริจาคทรัพยากรสารนิเทศ (ตารางที่ 22) โดยจัดเรียงตามลำดับความสำคัญของแหล่งที่ได้รับ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศได้รับบริจาคทรัพยากรสารนิเทศจากแหล่งต่าง ๆ ต่างกัน กล่าวคือ ห้องสมุด/หอสมุด ได้รับจากหน่วยงานราชการในส่วนกลาง เป็นลำดับ 1 รองลงมาคือ หน่วยงานราชการในภาคเหนือ ศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ได้รับจากส่วนบุคคล เป็นลำดับ 1 และรองลงมาคือ จากวัด ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรสารนิเทศที่เน้นในการรวบรวม (ตารางที่ 23) ได้แก่ ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ และเอกสารโบราณ ซึ่งมักพบว่ามีมากในวัดและส่วนบุคคลได้เก็บรักษาไว้ ส่วนหอจดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย ได้รับจากหน่วยงานราชการในภาคเหนือเป็นลำดับ 1 รองลงมาคือ หน่วยงานเอกชน/องค์กรในภาคเหนือ และหน่วยงานราชการในส่วนกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ ได้รับจากหน่วยงานในสภาคริสตจักรเป็นลำดับ 1 เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย ในขณะที่ศูนย์ข้อมูลได้รับจากหน่วยงานเอกชน/องค์กรในส่วนกลางเป็นลำดับ 1 โดยเฉพาะสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ ทั้ง 4 เขต รองลงมาคือ หน่วยงานราชการในส่วนกลาง

3.1.3 ประเภทของทรัพยากรสารนิเทศที่เน้นในการรวบรวม (ตารางที่ 23) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่เน้นการรวบรวมทรัพยากรสารนิเทศไม่ต่างกัน กล่าวคือ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรมและศูนย์ข้อมูล เน้นการรวบรวมหนังสือเป็นลำดับ 1 รองลงมาลำดับ 2 ของห้องสมุด/หอสมุด และศูนย์ข้อมูล คือ หนังสืออ้างอิง ส่วนรองลงมาลำดับ 2 ของศูนย์วัฒนธรรม คือ ศิลปวัตถุ ซึ่งตรงกับลำดับที่ 2 ของพิพิธภัณฑ์ คือ ศิลปวัตถุเช่นกัน ในขณะที่ลำดับ 1 ของพิพิธภัณฑ์ คือ โบราณวัตถุ ส่วนหอจดหมายเหตุเน้นการรวบรวมเอกสาร

จดหมายเหตุ สำหรับสถาบันวิจัย ได้เน้นรายงานการวิจัยเป็นลำดับ 1 ซึ่งผลของการวิจัยดังกล่าวนี้เป็นไปตามหน้าที่ และการให้บริการของแหล่งสารนิเทศแต่ละประเภท

3.2 การจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ

3.2.1 การจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ โดยมีการลงทะเบียนก่อนให้บริการ (ตารางที่ 24) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศทุกประเภทมีการลงทะเบียนทรัพยากรสารนิเทศก่อนให้บริการ (75 แห่ง) โดยมีการลงทะเบียนหนังสือมากที่สุด (65 แห่ง) รองลงมาคือ วารสาร/นิตยสาร/หนังสือพิมพ์/จุลสาร/กฤตภาค (49 แห่ง) โสตทัศนวัสดุ (42 แห่ง) ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ (25 แห่ง) เอกสารโบราณ (17 แห่ง) เอกสารจดหมายเหตุ (7 แห่ง) และน้อยที่สุด คือ ต้นฉบับต้นเขียนรุ่นใหม่ (1 แห่ง) เมื่อนำมาพิจารณาตามประเภทของแหล่งสารนิเทศพบว่า

ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย มีการลงทะเบียนหนังสือมากที่สุด ส่วนศูนย์วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์ ลงทะเบียนศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุมากที่สุดในขณะที่หอจดหมายเหตุ ได้ลงทะเบียนเอกสารจดหมายเหตุ และโสตทัศนวัสดุมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามประเภทของทรัพยากรสารนิเทศที่เน้นในการจัดเก็บ

3.2.2 วิธีการจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วารสาร/นิตยสาร/หนังสือพิมพ์ อีกประเภท ได้แก่ เอกสารโบราณ/ต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่/เอกสารจดหมายเหตุ/ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ มีวิธีการจัดเก็บดังนี้ (ตารางที่ 25-26)

ทรัพยากรสารนิเทศประเภทวารสาร/นิตยสาร/หนังสือพิมพ์ พบว่า ทรัพยากรสารนิเทศส่วนใหญ่เก็บทุกฉบับเย็บเล่ม โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุดและศูนย์วัฒนธรรม ส่วนศูนย์ข้อมูล หอจดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย เก็บเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน ทั้งนี้ยังมีงานข้อมูลท้องถิ่นมหาวิทยาลัยนเรศวร และหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่ ได้เก็บเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาคเหนือ นอกจากนี้ยังพบว่า ศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ได้จัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศดังกล่าว น้อยมากโดยพิพิธภัณฑ์ (1 แห่ง) จัดเก็บทุกฉบับเย็บเล่ม และอีก 2 แห่ง เก็บเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย ตามลำดับ ซึ่งอาจเนื่องมาจากไม่เป็นทรัพยากรสารนิเทศที่เน้นในการจัดเก็บ

ทั้งนี้จากการที่พบว่าห้องสมุด/หอสมุด ได้เก็บทุกฉบับเย็บเล่มมากที่สุด อาจเนื่องมาจากต้องให้บริการที่หลากหลายในลักษณะสหวิทยาการ ในขณะที่ศูนย์ข้อมูล หอจดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย ได้ให้บริการเฉพาะวิชามากกว่าห้องสมุด/หอสมุด

3.2.2 วิธีการจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศประเภทเอกสารโบราณ/ต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่/เอกสารจดหมายเหตุ/ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ (ตารางที่ 26) ผลของการวิจัยพบว่า แหล่ง

สารนิเทศส่วนใหญ่ มีการจัดเก็บเป็นจำนวนน้อย ทรัพยากรสารนิเทศกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บ ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ โดยมีวิธีการจัดเก็บทุกประเภทมากที่สุด (20 แห่ง) รองลงมาคือ เก็บเอกสาร โบราณทุกประเภท (15 แห่ง) สำหรับเอกสารจดหมายเหตุ เก็บเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน (7 แห่ง) และน้อยที่สุดคือเก็บต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาคเหนือ (4 แห่ง)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทแหล่งสารนิเทศ พบว่า

มีแหล่งสารนิเทศ 4 ประเภท คือ ห้องสมุด/หอสมุด/ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน และหอจดหมายเหตุ มีการจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศดังกล่าวนี้ ส่วนศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย ทุกแห่งไม่จัดเก็บ

ทรัพยากรสารนิเทศประเภทเอกสารโบราณ มีห้องสมุด/หอสมุด และ พิพิธภัณฑสถาน ได้เก็บทุกประเภทมากที่สุด สำหรับศูนย์วัฒนธรรม เก็บเฉพาะในภาคเหนือ ในขณะที่หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ เก็บเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน

ต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ มีแหล่งสารนิเทศ 2 ประเภท ที่ได้จัดเก็บ คือ หอสมุด/หอสมุด และศูนย์วัฒนธรรม เก็บเฉพาะในภาคเหนือมากที่สุด

เอกสารจดหมายเหตุ พบว่า หอสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ เก็บเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน ส่วนหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เชียงใหม่ เก็บเฉพาะในภาคเหนือ

ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ พบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ คือ หอสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑสถาน ได้เก็บทุกประเภท นอกนั้นเก็บเฉพาะในภาคเหนือ

3.2.4 ลักษณะของการจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ (ตารางที่ 27) มีการจำแนกออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ ตามหมวดหมู่ หัวเรื่อง ชื่อเรื่อง เลขทะเบียน ประเภทและที่มาของเอกสาร ทั้งนี้ให้ระบุไม่มีระบบสำหรับแหล่งสารนิเทศที่ไม่มีระบบการจัดเก็บ ซึ่งผลของการวิจัยมีดังนี้

แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ มีการจัดเก็บหนังสือโดยเรียงตามหมวดหมู่มากที่สุด นอกนั้นเรียงตามหัวเรื่อง คือ พิพิธภัณฑสถาน และหอจดหมายเหตุ

สำหรับวารสาร/นิตยสาร/หนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่เรียงตามชื่อเรื่อง ในขณะที่พิพิธภัณฑสถานเรียงตามหัวเรื่อง

จุลสาร/กฤตภาค ส่วนใหญ่เรียงตามหัวเรื่อง นอกนั้นเรียงตามชื่อเรื่อง ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 3 และ เขต 4 และ หอสมุดสถาบันวิจัยชาวเขา

ส่วนเอกสารโบราณ ต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ เอกสารจดหมายเหตุ และศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ไม่มีระบบการจัดเก็บ แต่ทั้งนี้แหล่งสารนิเทศที่มีระบบการจัดเก็บ พบว่า เอกสารโบราณ เรียงตามเลขทะเบียนมากที่สุด โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ (7 แห่ง) และหอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเษกเชียงใหม่ นอกนั้นเรียงตามหัวเรื่อง คือ ศูนย์ข้อมูล สำหรับต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ มีเพียงศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพะเยา ได้เรียงตามหัวเรื่อง

เอกสารจดหมายเหตุ พบว่า หอจดหมายเหตุทั้ง 2 แห่ง เรียงตามที่มาของเอกสาร นอกนั้นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพะเยา เรียงตามหัวเรื่อง และหอสมุดสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ เรียงตามเลขทะเบียน

ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ มีการจัดเรียงตามเลขทะเบียนมากที่สุด โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ทั้ง 8 แห่ง หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเษกเชียงใหม่ และหอธรรมนิทัศน์

ส่วนโสตทัศนวัสดุ มีการจัดเรียงตามเลขทะเบียนมากที่สุด โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูล และพิพิธภัณฑ์ ตามลำดับ

จะเห็นว่าแหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ มีลักษณะการจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศ มีความเหมาะสมตามประเภทของทรัพยากร ซึ่งพบว่า แหล่งสารนิเทศที่มีลักษณะการจัดเก็บแตกต่างไปจากกลุ่มที่มีลักษณะการจัดเก็บจำนวนมากที่สุด อาจเนื่องมาจากไม่ใช่น้ำที่ให้บริการ ทรัพยากรสารนิเทศนั้น ๆ โดยตรง เช่น การจัดเก็บหนังสือ และวารสาร/นิตยสาร/หนังสือพิมพ์ ของพิพิธภัณฑ์ แตกต่างจากแหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ในทำนองเดียวกันกับ การจัดเก็บศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ ในขณะที่พิพิธภัณฑ์จัดเก็บตามเลขทะเบียน แต่แหล่งสารนิเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่มีระบบการจัดเก็บ

3.3 การจัดหมู่และทำรายการ

3.3.1 ระบบที่ใช้ในการจัดหมู่ (รวมทั้งการจัดทำทะเบียนวัตถุในพิพิธภัณฑ์ และการจัดเรียงเอกสารจดหมายเหตุ) (ตารางที่ 28) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศมีการใช้ระบบจัดหมู่ที่เหมาะสมกับทรัพยากรสารนิเทศแต่ละประเภท กล่าวคือ แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (ยกเว้นพิพิธภัณฑ์) ใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ ในการจัดหมู่หนังสือมากที่สุด รองลงมาคือ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ในขณะที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้ง 8 แห่ง ใช้ระบบทะเบียนสากลกับศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ และเอกสารโบราณ ทั้งนี้มีการสร้างระบบขึ้นมาใช้เอง โดยใช้กับเอกสารจดหมายเหตุ คือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหอจดหมายเหตุทั้ง 2 แห่ง นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์อีก 4 แห่ง สร้างระบบมาใช้เองกับศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ

3.3.2 การทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (ตารางที่ 29) จำแนกเป็นบัตรรายการ บัญชีรายการ/ทะเบียนวัตถุ และฐานข้อมูล ของทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ เอกสารโบราณ เอกสารจดหมายเหตุ ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ ต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

วัสดุตีพิมพ์ มีแหล่งสารสนเทศส่วนใหญ่ ทำรายการในรูปแบบของ บัตรรายการมากที่สุด โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุดทุกแห่ง นอกนั้นเป็นศูนย์วัฒนธรรม (5 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (2 แห่ง) หอจดหมายเหตุ (1 แห่ง) และสถาบันวิจัย (1 แห่ง) รองลงมาคือ บัญชีรายการ/ทะเบียนวัตถุ โดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรม (8 แห่ง) ส่วนฐานข้อมูล มีแหล่งสารสนเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด ทำรายการมากที่สุด (15 แห่ง)

สำหรับวัสดุไม่ตีพิมพ์ เอกสารโบราณ เอกสารจดหมายเหตุ และศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ มีการทำรายการในรูปแบบของบัญชีรายการ/ทะเบียนวัตถุมากที่สุด รองลงมาคือ บัตรรายการ และฐานข้อมูล ตามลำดับ แหล่งสารสนเทศที่ทำรายการในรูปแบบของบัญชีรายการ/ทะเบียนวัตถุนี้ นำมาจัดเรียงตามลำดับตามประเภททรัพยากรดังนี้

แหล่งสารสนเทศที่ทำรายการวัสดุไม่ตีพิมพ์ ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม และหอจดหมายเหตุ (29, 4, 1 แห่ง) เอกสารโบราณ ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์ (5, 5, 2 แห่ง) เอกสารจดหมายเหตุ ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุด หอจดหมายเหตุ และศูนย์วัฒนธรรม (4, 2, 1 แห่ง) และ ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ข้อมูล และห้องสมุด/หอสมุด (10, 7, 4 แห่ง)

สำหรับต้นฉบับตัวเขียนรุ่นใหม่ มีเฉพาะห้องสมุดสภามหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ได้ทำรายการในรูปแบบของบัตรรายการและบัญชีรายการ/ทะเบียนวัตถุ

3.3.3 วิธีลงรายการหลักในการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (ตารางที่ 30) จำแนกเป็น ผู้แต่ง ชื่อเรื่อง และเลขทะเบียน ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารสนเทศมีวิธีการลงรายการไม่แตกต่างกันกล่าวคือ ส่วนใหญ่ (52 แห่ง) ใช้ชื่อผู้แต่งเป็นรายการหลัก โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุด (43 แห่ง) ศูนย์วัฒนธรรม (5 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (2 แห่ง) หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย พายัพ และสถาบันวิจัย รองลงมาคือ ใช้ชื่อเรื่อง (9 แห่ง) และเลขทะเบียน (9 แห่ง) ซึ่งแหล่งสารสนเทศที่ใช้เลขทะเบียนมากที่สุด คือ พิพิธภัณฑ์ ส่วนหัวเรื่องใช้น้อยที่สุด (3 แห่ง) ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ล้านนาไทย และศูนย์ศึกษาชาวเขาเชียงราย และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแพร่

3.3.4 คู่มือที่ใช้ในการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (ตารางที่ 31) จำแนกเป็นคู่มือในการลงรายการ คู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย และหัวเรื่องภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยมีดังนี้

คู่มือในการลงรายการ พบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (38 แห่ง) ใช้ AACR 2 โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุด ของสถาบันการศึกษา และหอสมุดแห่งชาติ นอกนั้นเป็น ศูนย์วัฒนธรรม (2 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (2 แห่ง) และสถาบันวิจัย รองลงมาคือ ใช้ AACR 1 เป็นห้องสมุดประชาชนมากที่สุด ทั้งนี้ได้พบว่า ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ข้อมูล และหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่ ใช้คู่มือในการลงรายการน้อยมาก

คู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย พบว่า แหล่งสารนิเทศใช้เป็นจำนวนน้อย แหล่งสารนิเทศที่ใช้มากที่สุดคือ ห้องสมุด/หอสมุด รองลงมาคือ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูล หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ และสถาบันวิจัย ซึ่งพบว่า คู่มือที่ใช้มากที่สุด คือ หัวเรื่องหนังสือภาษาไทย ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (34 แห่ง) ใช้มากในห้องสมุดประชาชน นอกนั้นเป็นศูนย์วัฒนธรรม (3 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (1 แห่ง) คือ ศูนย์สตรีศึกษา และหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ รองลงมาคือ ใช้หัวเรื่องหนังสือภาษาไทยของคณะกรรมการกลุ่มวิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา ใช้มากในห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา นอกนั้นเป็นงานข้อมูลท้องถิ่นมหาวิทยาลัยนเรศวร และสถาบันวิจัย สำหรับหัวเรื่องและวิธีกำหนดหัวเรื่องสำหรับวัสดุสารนิเทศภาษาไทย ของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ การกำหนดหัวเรื่องและบัญชีหัวเรื่องภาษาไทย พร้อมด้วยเลขหมู่ ระบบทศนิยมของคิวอี้ ของพวา พันธุ์เมฆา มีแหล่งสารนิเทศใช้น้อยมาก

ส่วนคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาต่างประเทศ พบว่า มีแหล่งสารนิเทศระบุการใช้น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นห้องสมุด/หอสมุด (17 แห่ง) ได้ใช้คู่มือ Library of Congress Subject Headings และ Sears List of Subject Headings ควบคู่กันไป นอกนั้น คือ หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ ส่วนงานข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ใช้ Library of Congress Subject Headings และ ศูนย์สตรีศึกษา ใช้ Sears List of Subject Headings

ผลของการวิจัย จะเห็นได้ว่าแหล่งสารนิเทศที่ใช้คู่มือในการทำรายการส่วนใหญ่ ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุด นอกนั้นมีจำนวนน้อย ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูล ในสังกัดสถาบันศึกษา หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ และสถาบันวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทรัพยากรสารนิเทศที่แหล่งสารนิเทศเหล่านี้ ได้จัดเก็บทรัพยากรประเภทหนังสือ ซึ่งต้องใช้คู่มือดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากพิพิธภัณฑ์ทั้ง 12 แห่ง ไม่ใช่เป็นคู่มือ นอกจากนี้ยังพบว่า แหล่งสารนิเทศต่าง ๆ เหล่านี้ มีการใช้คู่มือควบคู่กันไป

3.3.5 คู่มือที่ใช้สำหรับให้คำสำคัญ (Keyword) ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (ตารางที่ 30) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ใช้คู่มือน้อยมาก มีเฉพาะห้องสมุด/หอสมุด และศูนย์ข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นแหล่งสารนิเทศที่มีบริการสืบค้นข้อมูล

ด้วยคอมพิวเตอร์ (ตารางที่ 37) ซึ่งแหล่งสารนิเทศอื่นไม่มี ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มภาษาไทยที่ใช้มากที่สุด คือ หัวเรื่องภาษาไทยของคณะกรรมการกลุ่มวิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีห้องสมุด/หอสมุด (7 แห่ง) และงานข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร รองลงมาคือ หัวเรื่องหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และ พจนานุกรมศัพท์เฉพาะวิชา มีห้องสมุด/หอสมุด (2 แห่ง) ใช้เป็นคู่มือ

สำหรับคู่มือภาษาต่างประเทศ พบว่า แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด ใช้ Library of Congress Subject Headings และ Sears List of Subject Headings ส่วนงานข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ใช้เฉพาะ Library of Congress Subject Headings

4. บริการสารนิเทศและกิจกรรม รวมทั้งความร่วมมือระหว่างแหล่งสารนิเทศ

4.1 บริการสารนิเทศ

4.1.1 กลุ่มผู้ใช้ที่เป็นเป้าหมายหลักของแหล่งสารนิเทศ (ตารางที่ 33) โดยจัดเรียงตามลำดับของกลุ่มผู้ใช้บริการ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ใช้ที่เป็นเป้าหมายหลักของแหล่งสารนิเทศ ได้แก่ นักเรียน/นักศึกษา เป็นลำดับ 1 รองลงมาคือ อาจารย์ และลำดับ 3 ประชาชนทั่วไป ส่วนพนักงานในสังกัด เป็นกลุ่มเป้าหมายที่น้อยที่สุด

เมื่อจำแนกเปรียบเทียบตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ จะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ใช้เป้าหมายหลักเป็นไปตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ ดังนี้ นักเรียน/นักศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมายลำดับ 1 ของห้องสมุด/หอสมุด ในขณะที่ประชาชนทั่วไป เป็นกลุ่มเป้าหมายลำดับ 1 ของพิพิธภัณฑสถาน ส่วนศูนย์ข้อมูล มีกลุ่มเป้าหมาย คือ พนักงานในสังกัดเป็นลำดับ 1 ทั้งนี้หोजดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย มีนักวิจัย/นักวิชาการ เป็นลำดับ 1

4.1.2 ผู้มีสิทธิเข้าใช้บริการในแหล่งสารนิเทศ (ตารางที่ 34) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศทุกประเภท ให้สิทธิผู้เข้าใช้บริการโดยไม่ต้องเป็นสมาชิกมากที่สุด (69 แห่ง) นอกนั้นมีห้องสมุด/หอสมุด 12 แห่ง ต้องเป็นสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา และหอสมุดแห่งชาติ แต่ทั้งนี้ห้องสมุด/หอสมุดเหล่านี้ อนุญาตให้ผู้ให้บริการที่ไม่เป็นสมาชิกเข้าใช้บริการได้ แต่ไม่มีสิทธิในการยืมทรัพยากรสารนิเทศ รวมทั้งบริการพิเศษอื่น ๆ

4.1.3 จำนวนผู้เข้าใช้บริการแหล่งสารนิเทศเฉลี่ย/เดือน (ตารางที่ 35) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่มีผู้เข้าใช้บริการเฉลี่ย/เดือนต่ำกว่า 1,000 คน โดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรม (9 แห่ง) พิพิธภัณฑสถาน (6 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (5 แห่ง) หोजดหมายเหตุ (2 แห่ง) และสถาบันวิจัย รองลงมาคือ จำนวน 1,001-5,000 คน โดยเฉพาะห้องสมุด/หอสมุด (18 แห่ง) และพิพิธภัณฑสถาน (6 แห่ง) นอกจากนี้จำนวนผู้ใช้บริการของห้องสมุด/หอสมุด มีมากขึ้นตามลำดับ คือ

5,001-10,000 คน (11 แห่ง) 25,001 คนขึ้นไป (6 แห่ง) และ 10,001-15,000 คน (4 แห่ง) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นห้องสมุด/หอสมุด ของสถาบันการศึกษา และหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

จากผลของการวิจัยจะเห็นได้ว่า จำนวนผู้เข้าใช้บริการแหล่งสารนิเทศ ประเภทห้องสมุด/หอสมุด มีมากกว่าแหล่งสารนิเทศประเภทอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากมีสารนิเทศที่ให้บริการหลากหลายในลักษณะสหวิทยาการ ทั้งในด้านเนื้อหา และรูปแบบของทรัพยากรสารนิเทศ ที่ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าได้โดยสะดวก และรวดเร็ว ในขณะที่แหล่งสารนิเทศอื่น ๆ มีทรัพยากรและเนื้อหาสารนิเทศเฉพาะเจาะจง

4.1.4 บริการที่แหล่งสารนิเทศได้จัดขึ้น (ตารางที่ 36) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (63 แห่ง) ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม หอจดหมายเหตุ และสถาบันวิจัย มีบริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้า รองลงมาคือ บริการยืม-คืนหนังสือ (58 แห่ง) ส่วนบริการอื่น ๆ ได้จัดขึ้นเป็นจำนวนน้อยไม่ถึงกึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด จึงสอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการดำเนินงานของแหล่งสารนิเทศล้านนาคดี ของวัลลภา ปัญญาวงศ์ (2538) ที่พบว่า นักวิจัยประสบปัญหาในการใช้แหล่งสารนิเทศล้านนาคดี ที่ต้องการให้มีการจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ

แต่ทั้งนี้บริการที่แหล่งสารนิเทศจัดขึ้น ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันมีเฉพาะพิพิธภัณฑ์เท่านั้นที่มีบริการนำชมแหล่งสารนิเทศสูงสุด ผลการวิจัยจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า “แหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ มีบริการสารนิเทศต่างกัน”

4.1.5 บริการสืบค้นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (ตารางที่ 37) จำแนกเป็นลักษณะของข้อมูล ได้แก่ บรรณานุกรม และสาระสังเขป ประเภทฐานข้อมูล และภาษา ซึ่งแบ่งเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์มีจำนวนน้อย (32 แห่ง) และมีบริการสืบค้นข้อมูลเพียง 18 แห่ง (ตารางที่ 11) แหล่งสารนิเทศเหล่านี้ส่วนใหญ่ ได้แก่ ห้องสมุด/หอสมุดของสถาบันการศึกษา (14 แห่ง) และหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกเชียงใหม่ รองลงมาคือ ศูนย์ข้อมูล (2 แห่ง) คือ ศูนย์สตรีศึกษา และงานข้อมูลท้องถิ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร นอกนั้นคือ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่ และสถาบันวิจัย เมื่อนำมาจำแนกตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ ปรากฏว่า

ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย มีฐานข้อมูลหนังสือที่มีลักษณะข้อมูล เป็นบรรณานุกรมภาษาไทยมากที่สุด (17 แห่ง) นอกนั้น คือ ข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือภาษาอังกฤษ มีเฉพาะในห้องสมุด/หอสมุด (8 แห่ง) ฐานข้อมูล รองลงมาคือ วารสาร/นิตยสาร ที่มีบรรณานุกรมภาษาไทย มีในห้องสมุด/หอสมุด (11 แห่ง) นอกนั้นเป็นงานข้อมูล

ท้องถิ่นมหาวิทยาลัยนเรศวร ฐานข้อมูลที่มีน้อยที่สุด ได้แก่ ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ มีลักษณะข้อมูลเป็นสาระสังเขป ภาษาไทย มีในหอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเชกเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีฐานข้อมูลบุคคลผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีลักษณะข้อมูลทั้งบรรณานุกรมและสาระสังเขปภาษาไทยเช่นเดียวกับฐานข้อมูล แหล่งสารนิเทศ ส่วนฐานข้อมูลพระไตรปิฎก มีลักษณะข้อมูลเป็นสาระสังเขปภาษาไทย และฐานข้อมูลสารานุกรม มีลักษณะข้อมูลเป็นสาระสังเขปภาษาไทย ซึ่งมี 2 ฐานข้อมูลมีในหอสมุดมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ในขณะที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ มีฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุ เป็นบรรณานุกรมภาษาไทย

4.1.6 สิ่งพิมพ์/ผลผลิต (Output) จากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (ตารางที่ 38) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศทุกประเภทที่มีคอมพิวเตอร์ใช้ มีสิ่งพิมพ์/ผลผลิต คือ รวบรวมรายชื่อ/รายการตามประเภทฐานข้อมูลมากที่สุด (17 แห่ง) ซึ่งได้แก่ หอสมุด/หอสมุด (13 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (2 แห่ง) และหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่ และสถาบันวิจัย รองลงมาคือบรรณานุกรมเฉพาะวิชา (15 แห่ง) ได้แก่ หอสมุด/หอสมุด และศูนย์ข้อมูล นอกนั้นมีเฉพาะในหอสมุด/หอสมุด ได้แก่ บัตรรายการ และสาระสังเขป (13, 8 แห่ง) ตามลำดับ

4.1.7 การให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ (ตารางที่ 39) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศที่มีบริการสืบค้นข้อมูล (18 แห่ง) ส่วนใหญ่ (14 แห่ง) ให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองโดยมีคู่มือแนะนำ ได้แก่ หอสมุด/หอสมุด (12 แห่ง) และศูนย์ข้อมูล (2 แห่ง) นอกนั้น (4 แห่ง) มีบุคลากรให้บริการโดยเฉพาะ ได้แก่ หอสมุดมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตเชียงใหม่ หอสมุดสถาบันราชภัฏลำปาง หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เชียงใหม่ และสถาบันวิจัย

4.2 กิจกรรมที่แหล่งสารนิเทศจัดขึ้น (ตารางที่ 40) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่ (59 แห่ง) ได้จัดนิทรรศการมากที่สุด โดยเฉพาะหอสมุด/หอสมุด (38 แห่ง) และหอจดหมายเหตุ (2 แห่ง) นอกนั้นได้จัดขึ้นเป็นจำนวนน้อยไม่ถึงกึ่งหนึ่งของแหล่งสารนิเทศทั้งหมด กิจกรรมเหล่านั้นได้แก่ จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่แหล่งสารนิเทศ (36 แห่ง) จัดกิจกรรมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม (34 แห่ง) ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุด คือ จัดบริการท่องเที่ยวชุมชนชาวเขา ของศูนย์ศึกษาชาวเขาเชียงราย

เมื่อนำมาพิจารณาตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ ปรากฏว่า แหล่งสารนิเทศได้จัดกิจกรรมจำนวนสูงสุดต่างกัน กล่าวคือ หอสมุด/หอสมุด และหอจดหมายเหตุ จัดนิทรรศการมากที่สุด ในขณะที่ศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ จัดกิจกรรมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด ส่วนศูนย์ข้อมูลและสถาบันวิจัย จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่แหล่งสารนิเทศมากที่สุด

4.3 ความร่วมมือระหว่างแหล่งสารสนเทศ

4.3.1 กิจกรรมความร่วมมือที่แหล่งสารสนเทศมีร่วมกับหน่วยงานภายนอก (ตารางที่ 41) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารสนเทศเกือบทุกประเภท (67 แห่ง) ยกเว้นสถาบันวิจัย มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก แต่แหล่งสารสนเทศเหล่านี้ ระบุกิจกรรมที่ได้ร่วมมือกันเป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่ละแห่งยังขาดความร่วมมือและประสานงานกัน กิจกรรมที่มีความร่วมมือกันส่วนมากคือ เป็นวิทยากร (33 แห่ง) รองลงมาคือ บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศ ระหว่างหน่วยงาน (31 แห่ง) การเผยแพร่สิ่งพิมพ์ และจัดกิจกรรมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม (30 แห่งเท่ากัน) สำหรับกิจกรรมที่จัดร่วมกันน้อยที่สุดคือ การแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีในห้องสมุด/หอสมุด และศูนย์วัฒนธรรม เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทของแหล่งสารสนเทศ พบว่า

แหล่งสารสนเทศ มีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างกัน กล่าวคือ ห้องสมุด/หอสมุด มีความร่วมมือด้านการยืมทรัพยากรสารสนเทศ ระหว่างหน่วยงานมากที่สุด (24 แห่ง) รองลงมาคือ การเผยแพร่สิ่งพิมพ์ ในขณะที่ศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ได้จัดกิจกรรมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด (9 แห่งเท่ากัน) รองลงมาคือ เป็นวิทยากร (9, 8 แห่ง ตามลำดับ) สำหรับศูนย์ข้อมูล มีกิจกรรมการเผยแพร่สิ่งพิมพ์มากที่สุด (6 แห่ง) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ส่วนหอจดหมายเหตุทั้ง 2 แห่ง มีความร่วมมือด้านฝึกอบรม/ฝึกงานให้แก่บุคคลภายนอก

4.3.2 ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่แหล่งสารสนเทศต้องการให้มีขึ้น นอกเหนือจากกิจกรรมที่เคยร่วมมือมาแล้ว (ตารางที่ 42) ผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารสนเทศเกือบทุกประเภท ระบุกิจกรรมที่ต้องการมาอย่างมาก และปรากฏว่ากิจกรรมที่ต้องการมากที่สุด คือ บริการสืบค้นข้อมูลคอมพิวเตอร์ (10 แห่ง) รองลงมาคือ การอนุรักษ์ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ (9 แห่ง) การจัดประชุม/สัมมนาวิชาการ (7 แห่ง) ส่วนยืมทรัพยากรสารสนเทศระหว่างหน่วยงาน บุคลากร และจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ (4 แห่งเท่ากัน) ในขณะที่ 3 แห่ง ต้องการจัดหมู่และทำรายการ และกิจกรรมที่ต้องการน้อยที่สุด คือ แลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศ (2 แห่ง) เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทแหล่งสารสนเทศ พบว่า

ห้องสมุด/หอสมุด และศูนย์ข้อมูล ต้องการบริการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์มากที่สุด รองลงมาคือ งบประมาณ ในขณะที่ศูนย์วัฒนธรรมต้องการด้านงบประมาณมากที่สุด สำหรับพิพิธภัณฑ์ต้องการการอนุรักษ์ศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุมากที่สุด ส่วนหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่ ต้องการยืมทรัพยากรสารสนเทศระหว่างหน่วยงาน

จะเห็นได้ว่า นอกจากต้องการความร่วมมือในด้านกิจกรรมต่าง ๆ สูงสุดดังกล่าวมาแล้ว ยังมีความต้องการ รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ สอดคล้องกับการศึกษาของปราณี สิงหศิลป์ (2533) ปราณี วงศ์จรัส (2535) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2533) กัญญา อ้อประเสริฐ (2530) และ ทศนีย์ ปัทมเทศ (2532) ที่พบว่าแหล่งสารนิเทศประสบปัญหาด้านงบประมาณ

4.3.3 หน่วยงานที่แหล่งสารนิเทศได้ร่วมมือดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผลการวิจัยพบว่า มีแหล่งสารนิเทศเกือบทุกประเภทตามแบบสอบถาม จำนวน 51 แห่ง ยกเว้นสถาบันวิจัยผลปรากฏว่า แหล่งสารนิเทศประเภทห้องสมุด/หอสมุด จำนวน (23 แห่ง) ได้ร่วมมืออย่างสม่ำเสมอกับสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากที่สุด (18 แห่ง) ในขณะที่ศูนย์วัฒนธรรม (10 แห่ง) ได้ร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดมากที่สุด (9 แห่ง) พิพิธภัณฑ์ (10 แห่ง) ร่วมมือกับหน่วยงานในสังกัดกรมศิลปากรมากที่สุด (8 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (6 แห่ง) ได้ร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมากที่สุด (4 แห่ง) และหอจดหมายเหตุ ทั้ง 2 แห่ง ได้ร่วมมือกับหอจดหมายเหตุ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยพายัพ

จะเห็นได้ว่าแหล่งสารนิเทศ ส่วนใหญ่ได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่สังกัดอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าเกือบทุกประเภทได้ร่วมมือกับสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร และหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกเชียงใหม่

4.3.4 หน่วยงานที่แหล่งสารนิเทศเห็นควรร่วมมือดำเนินกิจการที่นอกเหนือไปจากหน่วยงานที่เคยร่วมมือมาแล้ว ผลการวิจัยพบว่า มีแหล่งสารนิเทศตอบแบบสอบถามในจำนวนน้อย (26 แห่ง) นำผลการวิจัยที่ได้มาจัดเรียงตามลำดับความถี่ของคำตอบได้ ดังนี้

ห้องสมุด/หอสมุด (13 แห่ง) เห็นควรร่วมมือกับสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากที่สุด (6 แห่ง) ในขณะที่ศูนย์ข้อมูล (3 แห่ง) เห็นควรร่วมมือกับวัด ส่วนพิพิธภัณฑ์ (7 แห่ง) เห็นควรร่วมมือกับโรงเรียน และสถานศึกษาในภูมิภาคที่พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่มากที่สุด (14 แห่ง) ศูนย์ข้อมูล (1 แห่ง) เห็นควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสตรีและเด็ก และหอจดหมายเหตุ (2 แห่ง) เห็นควรร่วมมือกับหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และสถาบันราชภัฏเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การรวบรวม (จัดหา) และจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ

1. จากผลการวิจัยพบว่า แหล่งสารสนเทศมีการรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น จึงควรจัดทำนโยบายให้ชัดเจนว่าแหล่งสารสนเทศแต่ละประเภทจะเก็บทรัพยากรสารสนเทศอะไรบ้างตามหน้าที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ จัดเก็บศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ หอจดหมายเหตุ เก็บเอกสารจดหมายเหตุ เป็นต้น
2. แหล่งสารสนเทศ ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ แจงนโยบาย ภาระหน้าที่และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตลอดจนบริการให้กับแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ได้รับความทราบ
3. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งสารสนเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากรเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

ด้านระบบการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ

1. แหล่งสารสนเทศที่ไม่มีระบบการจัดเก็บ ควรศึกษาและกำหนดวิธีการจัดเก็บ รวมทั้งจัดทำเครื่องมือช่วยคนที่เหมาะสม โดยอาจขอความร่วมมือจากแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ได้แก่ ระบบการจัดเก็บหนังสือ ขอความร่วมมือกับห้องสมุด/หอสมุด การจัดเก็บศิลปวัตถุ/โบราณวัตถุ ขอความร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เป็นต้น
2. ควรมีการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ให้มากขึ้น เช่น ใช้ในการจัดหา การลงทะเบียนทรัพยากรสารสนเทศ การจัดหมู่และทำรายการ เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูล

ด้านบริการ

1. แหล่งสารสนเทศควรมีการเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ให้มากขึ้น เพื่อแจ้งบริการและกิจกรรมที่จัดขึ้นให้แก่แหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ได้รับความทราบ
2. ควรเพิ่มบริการต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 ห้องสมุด/หอสมุด ศูนย์ข้อมูล และสถาบันวิจัย
 - บริการยืม-คืนระหว่างหน่วยงาน
 - วรรณคดีและสาระสังเขป
 - รวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะวิชา
 - บริการข่าวสารทันสมัย

- บริการเลือกสรรเฉพาะบุคคล
 - เผยแพร่ข่าวสารบัญชี/วารสาร
 - สืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
 - รวบรวมรายการทรัพยากรสารสนเทศใหม่
 - ถ่ายเอกสาร
 - ฝึกอบรม/ฝึกงานให้แก่บุคคลภายนอก
 - นำชมแหล่งสารสนเทศ
- 2.2 ศูนย์วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์
- ยืม-คืนหนังสือ (เฉพาะศูนย์วัฒนธรรม)
 - ยืม-คืนระหว่างหน่วยงาน
 - ครรชนีและสาระสังเขป
 - การแปล/ปริวรรตอักษร
 - สืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
 - ฝึกอบรม/ฝึกงาน ให้แก่บุคคลภายนอก
 - ฉายภาพยนตร์/วีดิทัศน์
- 2.3 หอจดหมายเหตุ
- สืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

ค่านกิจกรรม

1. เพิ่มบริการเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่สารนิเทศไปยังชุมชน
2. จัดประชุมสัมมนาและปาฐกถาพิเศษมากขึ้น
3. บริการนำชมแหล่งธรรมชาติ และแหล่งโบราณคดีในท้องถิ่น เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ และศูนย์ข้อมูล ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ ทั้ง 4 เขต
4. จัดรายการเผยแพร่สารนิเทศทางวิทยุ หรือโทรทัศน์ เพิ่มขึ้น

ความร่วมมือระหว่างแหล่งสารสนเทศ

1. แหล่งสารสนเทศควรมีความร่วมมือในด้านการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการจัดทำฐานข้อมูลสาขามนุษยศาสตร์ เช่น การจัดทำสหรายการ การจัดหมู่และทำรายการ จัดทำฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาโดยแบ่งเป็นกลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงสารสนเทศมากขึ้น

2. ควรร่วมมือในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้เพิ่มขึ้น
 - 2.1 จัดประชุมสัมมนาวิชาการ
 - 2.2 ยืมทรัพยากรสารสนเทศระหว่างหน่วยงาน
 - 2.3 แลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.4 จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.5 งบประมาณ
 - 2.6 บุคลากร ในลักษณะอาสาสมัครช่วยงาน หรือจัดตั้งเป็นกลุ่ม/ชมรม

แนวทางการวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ใน 5-10 ปีข้างหน้า เพื่อดูความก้าวหน้าในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของแหล่งสารสนเทศ
2. ศึกษาการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักวิจัยสาขามนุษยศาสตร์
3. ศึกษาแนวทางในการสร้างข่ายงาน ระหว่างแหล่งสารสนเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย